

Lotta Medelius-Bredhe

2022-05-24

2022/656

REMISSVAR

Viktigt meddelande till allmänheten – en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1)

Svenska kraftnät har tagit del av promemorian *Viktigt meddelande till allmänheten – en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1)*.

Förutsättningar för att använda VMA (7.3.1, 8.6.1, 8.12)

Svenska kraftnät instämmer i resonemanget om att VMA-systemet ska kunna användas vid situationer där människor riskerar att komma till skada, även om det vid en given situation inte nödvändigtvis skulle leda till en räddningsinsats.

Svenska kraftnät har mandat att genomföra vad som kallas en manuell förbrukningsfrånkoppling (MFK). Detta genomförs som ett sista steg för att upprätthålla balansen i elöverföringssystemet för att förebygga ett driftsammanbrott i systemet. Vid en MFK beordras särskilt anvisade elnätsföretag på regionnivå att frånkoppla en viss förbrukning, effekt i MW, vilket ska ske med största möjliga hänsyn till prioritering av elanvändare som gjorts i Styrel, där region- och lokalnätsledningar prioriterats efter samhällsviktigt verksamhet.

Vid en MFK frånkopplar regionnät bort en eller flera ledningar. Det går inte i förväg att veta om en frånkoppling kommer leda till att människor, egendom eller miljö kommer till skada, men det riskerar att göra det. På kort sikt behöver ett elavbrott inte nödvändigtvis leda till allvarliga konsekvenser, men ju längre tid elavbrottet pågår, desto mer ökar sannolikheten för mycket allvarliga konsekvenser i samhället.

En MFK ska genomföras inom 15 minuter av ett särskilt anvisat elnätsföretag efter Svenska kraftnäts beordring. Givet det korta tidsutrymmet finns det inte möjlighet att analysera om en MFK riskerar att få så allvarliga konsekvenser att det föranleder att ett VMA-meddelande bör skickas ut till allmänheten eller invånarna i det berörda geografiska området. Det är därför viktigt att möjligheten att nyttja VMA finns, även om utgången på en befarad situation är osäker.

Behöriga aktörer att begära sändning av VMA (9.6-9.6.2, 9.6.3, 9.7, 9.7.4, 17.3)

Promemorian föreslår att endast enskilda aktörer inte ska ha möjlighet att begära sändning av VMA liksom de har i dagsläget. Promemorian föreslår istället att endast myndigheter ska ha möjlighet att göra det. Svenska kraftnät delar inte den analysen, utan föreslår att behöriga myndigheter ska få ett mandat att peka ut aktörer som bör få behörighet att begära sändning av VMA.

Om Svenska kraftnät behöver genomföra en MFK, så sker det genom att Svenska kraftnät beordrar ett särskilt anvisat elnätsföretag att fränkoppla bort en viss förbrukning, effekt i MW. Själva fränkopplingen utförs därmed inte från Svenska kraftnäts kontrollrum, utan det sker i kontrollrum hos privata elnätsföretag ute i landet. En MFK ska ske inom 15 minuter efter att den beordrats, på den nätnivå som medger största möjliga hänsyn till prioriteringen av samhällsviktiga elanvändare som fastställts genom planeringen för Styrel.

Svenska kraftnät beordrar MFK på ett övergripande plan inom ett eller flera av de fyra elområden som finns i Sverige, beroende på var behovet finns. Var själva fränkopplingen sker inom berörda elområden vet inte Svenska kraftnät, utan det vet de särskilt anvisade elnätsföretagen först vid beordringen. Hur många ledningar som behöver fränkopplas beror på hur stor förbrukning som behöver fränkopplas. Det går inte i förväg att veta exakt hur många ledningar som kommer kopplas bort.

Givet det korta tidsutrymmet anser Svenska kraftnät att myndigheten bör ge de särskilt anvisade elnätsföretagen behörighet att begära ett VMA eftersom dessa har kunskap om vilka geografiska områden som kommer att beröras av elavbrott. För att undvika flera beslutsled i en pressad situation, som vid en MFK, bör därför de särskilt anvisade elnätsbolagen kunna begära ett VMA själva, istället för att skicka informationen till Svenska kraftnät som i sin tur gör det. All tid som kan sparas för invånarna i det geografiska området inför en MFK kan vara till godo och kan minska eventuella konsekvenser av elavbrottet.

En incident kan även drabba ett företag inom elförsörjningen utan att Svenska kraftnät är inblandat. En sådan händelse, om den skulle befaras ha negativa konsekvenser på människor, egendom eller miljö, skulle kunna föranleda att ett företag har behov av att snabbt kommunicera ut viss information, t.ex. att det regionala elnätet kommer slås ut inom kort (vilket då skulle kunna ske utan att Svenska kraftnät begärt en MFK). Av den anledningen bör aktörer kunna pekas ut av bevakningsansvarig myndigheter att kunna begära sändning av VMA.

Sändning via radio, tv samt telefoner (14.7.2, 15.3.4)

Svenska kraftnät delar bedömningen att det ska vara möjligt att skicka ut ett VMA enbart till telefon om den som begär sändningen bedömer att det räcker. När en MFK genomförs, vet det särskilt anvisade elnätsföretaget vilket geografiskt område som är berört. Givet att ett elavbrott genom en MFK ska ske inom 15 minuter, kan telefon vara det medium som snabbast kan nå ut till flest antalet människor inom berört område.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Lotta Medelius-Bredhe efter föredragning av Hannes Appelgren. I ärendets handläggning har även deltagit Jonas Bergman elberedskapshandläggare enheten Beredskap, Karin Ringnér, enhetschef Beredskap och Pontus de Maré, avdelningschef Drift.

Sundbyberg, dag som ovan

Lotta Medelius-Bredhe

Hannes Appelgren